

УДК: 351

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-3\(23\)-35-49](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-3(23)-35-49)

Борисов Андрій Вікторович,
начальник науково-інформаційного відділу, Український науково-дослідний інститут цивільного захисту, 01011, м. Київ, вул. Рыбальська, 18, тел.: + 38 (096) 509-36-02, e-mail.: niv1966@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-6858-0492>

Борисов Андрей Викторович,
начальник научно-информационного отдела, Украинский научно-исследовательский институт гражданской защиты, 01011, г. Киев, ул. Рыбальская, 18, тел.: +38 (096) 509-36-02, e-mail.: niv1966@ukr.net, [https // orcid.org / 0000-0001-6858-0492](https://orcid.org/0000-0001-6858-0492)

Borisov Andrii Viktorovych,

Head of the Scientific and Information Department, Ukrainian Research Institute of Civil Protection, 01011, Kiev, Str. Rybalskaya, 18, tel.: + 38 (096) 509-36-02, e-mail.: niv1966@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-6858-0492>

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ У СВІТОВІЙ НАУКОВІЙ ДУМЦІ

Анотація. Визначено, що на сучасному етапі розвитку науки державного управління у сфері пожежної безпеки існують певні проблемні питання. Наприклад, неналежне нормативно-правове регулювання впровадження системи забезпечення пожежної безпеки, на національному та міжнародному рівнях, розглядається дослідниками різних суміжних галузей науки (право, менеджмент, маркетинг та ін.). Доведено, що спостерігається виразна відмінність між вітчизняними методологічними підходами у здійсненні аналітичних розрахунків щодо рівня пожежних ризиків та науковими підходами уряду Великої Британії. Ця країна у контексті розрахунку рівня пожежної безпеки набагато ретельніше вивчає відокремлені етнічні групи населення як окремі компоненти групи громад. У процесі дослідження здійснюється систематизація інформаційних даних, які наносяться на карти місцевості для того, щоб визначити найвразливіші територіально

розподілені райони і, на основі цього моделювання, складається “Карта ризиків”.

Досліджуючи європейську наукову думку щодо поняття “публічне адміністрування” (public administration), визначено, що воно є одним з елементів галузі права. Термін “публічне адміністрування” розкривається як діяльність державно-владних органів у відповідній сфері, яка не має законодавчого та судового підґрунтя. Тобто зміст публічного адміністрування окреслений у сенсі практичної реалізації законодавчо закріплених положень. Отже, це певні законодавчо конкретні методи та засоби для досягнення відповідних цілей у певних напрямках.

Доведено, що процес осмислення проблем безпеки можна простежити в перших спробах держави об’єктивно оцінити зовнішні загрози навколишнього середовища. Сутність категорії “безпека” містить у собі лише відносний та смисловий зміст, якого вона набуває тільки у взаємозв’язку між певними об’єктами або ж у конкретній сфері функціонування.

Ключові слова: державне управління у сфері пожежної безпеки, “Карта ризиків”, британські спеціалізовані служби, протипожежний захист, соціальні системи м’якого спектра.

АНАЛИЗ ОСОБЕННОСТЕЙ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПОЖАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В МИРОВОЙ НАУЧНОЙ МЫСЛИ

Аннотация. Установлено, что на современном этапе развития науки государственного управления в сфере пожарной безопасности существуют определенные проблемные вопросы. Например, ненадлежащее нормативно-правовое регулирование внедрения системы обеспечения пожарной безопасности на национальном и международном уровнях рассматривается исследователями различных смежных отраслей науки (право, менеджмент, маркетинг и др.). Доказано, что наблюдается отчетливая разница между отечественными методологическими подходами в осуществлении аналитических расчетов по уровню пожарных рисков и научными подходами правительства Великобритании. Эта страна в контексте расчета уровня пожарной безопасности гораздо тщательнее изучает отдельные этнические группы населения как компоненты группы общин. В процессе исследования осуществляется систематизация информационных данных, которые наносятся на карты местности для того, чтобы определить уязвимые территориально-распределенные районы и на основе этого моделирования составляется “Карта рисков”.

Исследуя европейскую научную мысль относительно понятия “публичное администрирование” (public administration), определено, что оно есть одним из элементов отрасли права. Определение термина “публичное администрирование” раскрывается как деятельность государственно-властных органов в соответствующей сфере, которая не имеет законодательной и судебной почвы. То есть содержание публичного администрирования

очерчено в смысле практической реализации законодательно закрепленных положений. Следовательно, это определенные законодательные методы и средства для достижения соответствующих целей в определенных направлениях.

Отмечено, что процесс осмысления проблем безопасности можно проследить в первых попытках государства объективно оценить внешние угрозы окружающей среды. Сущность категории “безопасность” включает в себя только относительное и смысловое содержание, которое она приобретает только во взаимосвязи между определенными объектами, или же в конкретной сфере функционирования.

Ключевые слова: государственное управление в сфере пожарной безопасности, “Карта рисков”, британские специализированные службы, противопожарная защита, социальные системы мягкого спектра.

ANALYSIS OF THE FEATURES OF THE MECHANISMS OF PUBLIC REGULATION OF FIRE SAFETY IN THE WORLD SCIENTIFIC OPINION

Abstract. It is determined that at the present stage of development of the public administration science in the field of fire safety there are certain problematic issues. For example, inadequate normative-legal regulation of the implementation of fire safety, at the national and international levels, is considered by researchers in various related fields of science (law, management, marketing, etc.). It is proved that there is a clear difference between domestic methodological approaches in the implementation of analytical calculations on the level of fire risks and scientific approaches of the British government. The Great Britain, in the context of calculating the level of fire safety, studies much more closely the separated ethnic groups as separate components of the community group. In the process of research, the systematization of information data, which are plotted on maps of the area in order to identify the most vulnerable areas and, based on this modeling, a “Risk Map” is drawn up.

Examining the European scientific opinion on the concept of “public administration”, it was determined that it is one of the elements of the field of law. The definition of the term “public administration” is disclosed as the activity of the public authorities in the relevant field, which has no legislative or judicial basis. That is, the content of public administration is outlined in the sense of the practical implementation of statutory provisions, and, consequently, it is defined by law-specific methods and tools to achieve the relevant goals in certain areas.

It is noted that the process of understanding safety issues can be traced in the first attempts of the state to objectively assess external threats to the environment. The essence of the category “safety” contains only relative and semantic meaning, which it acquires only in the relationship between certain objects, or in a particular area of operation.

Keywords: public administration in the field of fire safety, “Risk Map”, British specialized services, fire protection, soft spectrum social systems.

Постановка проблеми. Конституційно закріпленою нормою в Україні є те, що найвищою суспільною цінністю є людина, збереження її життя та здоров'я, честі та гідності, недоторканості та безпеки [1].

Можна констатувати той факт, що безпека представляє собою одну з ключових умов життя людства та найвагоміший фактор існування соціуму.

Одночасно з цим, можна, також, стверджувати, що пожежну безпеку слід визначати як одну з найважливіших складових конституційного ладу за мирних умов. Вона функціонально направлена на те, щоб попередити та ліквідувати ризики та загрози, які несуть різноманітні внутрішні та зовнішні чинники небезпеки у пожежній сфері для людей, окремої країни та суспільства, вцілому.

На сучасному етапі розвитку науки державного управління у сфері пожежної безпеки, існують певні проблемні питання. Наприклад, неналежне нормативно-правове регулювання впровадження системи забезпечення пожежної безпеки, на національному та міжнародному рівнях, розглядається дослідниками різних суміжних галузей науки (право, менеджмент, маркетинг та ін. [2, с. 5–6]).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аспекти пожежної безпеки та конкретно державно-управлінської діяльності щодо її забезпечення та гарантування завжди привертала увагу низки дослідників цього напрямку. Окремі питання публічного адміністрування у сфері пожежної безпеки розкрили у своїх доробках такі вітчизняні науковці,

як: М. Андрієнко [3], В. Балябас [4], С. Говорун [5], В. Ємельянова [6], О. Мартин [7] та ін.

Із зарубіжних авторів хотілось би виділити таких представників науки управління галуззю пожежної безпеки, як: Е. Дін [8], Д. Еплтон [9], М. Тейлор, Х. Франкіс, Е. Хіггінс та ін.

На жаль, маю зазначити, що незалежно від наявних наукових робіт такого напрямку, переважна більшість інноваційних ідей та вдосконалених наукових підходів до публічного адміністрування у галузі пожежної безпеки були недостатньо використані у практичній реалізації державного управління цією галуззю, або ж зовсім ігноровані.

Мета статті полягає у розкритті концептуальних проблем сучасних механізмів державного регулювання пожежної безпеки у світовій науковій думці із використанням досвіду експертного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи зарубіжний спектр наукових досліджень, можна сказати, що конкретно у Великій Британії багато уваги приділено питанням публічного адміністрування у галузі пожежної безпеки. Варто зауважити, що такі наукові дослідження проводяться за принципом мультидисциплінарності: використовуються довготривалі сплановані дослідження, результати математико-статистичного аналізу, отримані на базі отриманих інформаційних даних проведеного моделювання різноманітних процесів у суспільстві, методології соціальних психологічних наук та інше.

Особливої уваги заслуговує науковий доробок у напрямі публічного

адміністрування у сфері пожежної безпеки Великої Британії вчених: Е. Хігінса, М. Тейлора та Х. Франкіса [10, с. 48–49]. Ці автори трактують державно-управлінські процеси через інституційний аспект реалізації запобігання масовим пожежам із застосуванням соціальних систем м'якого спектру. З такої точки зору, заходи по забезпеченню вдалого функціонування публічного адміністрування у напрямі запобігання пожежам у Великобританії були розглянуті як найбільш результативний підхід для покращення оперативної діяльності аварійно-рятувальної та пожежної служб.

Змістовна складова реалізації такого наукового проекту, запропонованого авторами, була спрямована на використання нового системного підходу для прийняття управлінських рішень із протипожежного захисту. Він полягає у використанні спеціальних підходів до інтерпретації соціальних систем м'якого спектру, заснованих на експериментальному моделюванні науково-статистичного поля дослідження.

Колектив авторів, серед яких — М. Джонс, Д. Ешплтон, М. Тейлор, Х. Франкіс, Е. Хігінс, у процесі вивчення проблематики та вироблення шляхів оптимізації публічного адміністрування Великої Британії у сфері пожежної безпеки, виконали довгострокове науково-практичне дослідження щодо профілактики утворення пожеж у житлових будинках (окрім, зумисних підпалів).

У результаті таких наукових дослідів, стало зрозуміло, що вкрай важливим, для ефективного та оперативного запобігання, пожежам є

тісне співробітництво та взаємодія між британськими спеціалізованими службами (поліцією, швидкою допомогою та пожежною службою) для стрімкого реагування на пожежі.

Важливими у контексті даної роботи є, також, інноваційні наукові дослідження, здійсненні низкою вчених, таких як: Е. Дін, А. Кларк, М. Тейлор, Х. Франкіс. Вони у своїх роботах розкривають прямий зв'язок культурних особливостей формування відповідних громад із рівнем пожежного ризику у британському графстві (Великий Манчестер).

Маю заострити увагу на тому, що спостерігається виразна відмінність між вітчизняними методологічними підходами у здійсненні аналітичних розрахунків щодо рівня пожежних ризиків та науковими підходами уряду Великобританії. Велика Британія, у контексті розрахунку рівня пожежної безпеки, набагато ретельніше вивчає відокремлені етнічні групи населення, як окремі компоненти групи громад. В процесі дослідження, здійснюється систематизація інформаційних даних, які наносяться на карти місцевості для того, щоб визначити найвразливіші територіально-розподілені райони і, на основі цього моделювання, складається "Карта ризиків".

Варто зазначити, що, у такому ракурсі визначення рівня пожежного ризику, даний структурований підхід, також, окреслений у наукових дослідженнях цих же авторів у 2012 і 2016 рр. [10].

Але, на жаль, слід визнати, що, на сьогоднішній день, незважаючи на низку наукових досліджень різних країн світу цього напрямку, ще досі за-

лишаються невирішеними питання, які стосуються впровадження у практику інноваційних та ефективних механізмів публічного адміністрування у сфері пожежної безпеки.

Вважаю за необхідне дослідити, у процесі аналізу зарубіжних досліджень щодо теоретичних аспектів механізмів публічного адміністрування у сфері пожежної безпеки, дефініції таких категорій як: “публічне адміністрування”, “механізм публічного адміністрування”, “безпека”, “пожежна безпека”, “ризик” та ін.

Досліджуючи європейську наукову думку щодо поняття “публічне адміністрування” (public administration), можна визначити, що воно є одним з елементів галузі права. Визначення терміну “публічне адміністрування” розкривається як діяльність державно-владних органів у відповідній сфері, яка не має законодавчого та судового підґрунтя. Тобто, зміст публічного адміністрування окреслений у сенсі практичної реалізації закріплених положень, а, отже, — це визначені законодавчо конкретні методи та засоби для досягнення відповідних цілей у певних напрямках.

З точки зору Г. Маркоу [11], визначення поняття “публічне регулювання” (public regulation), також, знаходиться у тісному зв’язку з наукою права і часто використовується з відповідними законодавчо-нормативними документами, що пояснює його сенс.

Можна зробити висновок, що у Європі поширеним є такий підхід, який ототожнює поняття “публічне адміністрування” та “публічне регулювання” і розкриває їх зміст у сенсі

засобів для досягнення поставлених цілей країни у відповідній сфері. Одночасно з цим, це конкретна діяльність країни щодо формулювання таких цілей, а згодом — щодо виконання певних завдань для їх реалізації.

У контексті наукових поглядів В. Кноррінга [12, с. 251] в області управлінської науки, можна визначити таку позицію: “Управління являє собою процес, а система управління, в свою чергу, — структурований механізм, який забезпечує функціонування такого процесу”.

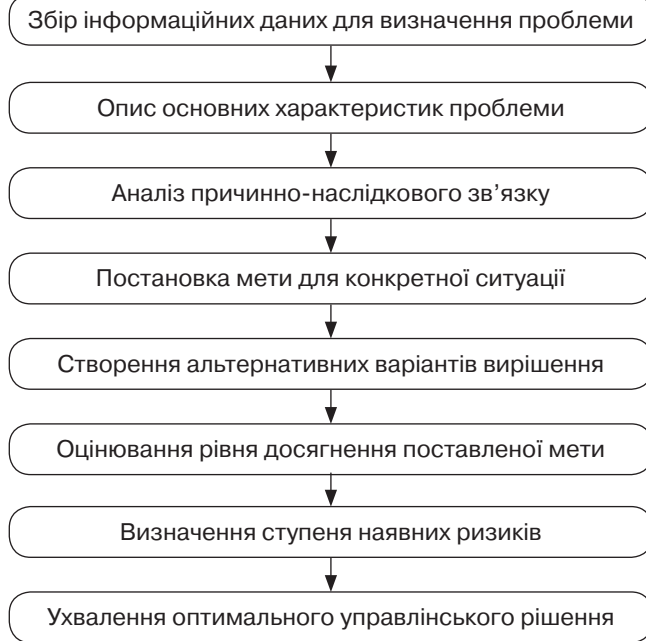
На мою думку, такі дефініції термінів як “процес” та “механізм” не можна ототожнювати, адже процес, за своїм змістом, лише певна послідовність конкретних дій та сукупності фаз із перетворення будь-чого, а механізм, по своїй структурі, — поняття набагато ширше та включає комплекс різних інструментів, засобів, важелів публічного адміністрування.

У ракурсі дослідження, можна розглянути концепцію “випереджального управління”, яка ґрунтується на пропозиціях щодо інноваційної побудови процесів створення та затвердження управлінських рішень. Прихильниками цього підходу можна назвати Л. Планкетта і Г. Хейла [13].

На їх думку, пріоритетним, під час прийняття управлінських рішень, у процесі розв’язання будь-яких проблем, є усунення певних невизначеностей. На основі такої теорії, можна сформулювати такі основні етапи процесу генерування управлінського рішення (рисунок).

На мою думку, особливості такого підходу до класифікації етапів про-

Основні етапи процесу генерування управлінського рішення

Основні етапи процесу генерування управлінського рішення за Л. Планкеттом і Г. Хейлом

цесу генерування управлінського рішення заключаються в тому, що процес здійснення всебічного аналізу причинно-наслідкових зв'язків дозволяє вдало структурувати шляхи вирішення нагальної проблеми. Одночасно, важливим аспектом такої діяльності є те, що особі, яка приймає управлінські рішення, необхідно враховувати обмеженість у часі для вдалого проведення вищезазначеного аналізу.

У деяких наукових публікаціях поняття “публічне адміністрування” трактується у широкому та вузькому значеннях. Представниками, які поділяють такий підхід є О. Альохін, А. Кармолицький та Ю. Козлов [14, с. 110–111].

Ці автори, у широкому значенні, під публічним адмініструванням розуміють процес утвердження загальних правил поведінки усіх учасників відносин у суспільстві та, в залежності від зміни умов середовища, внесення корективів у ці правила. Суб'єктами державного управління, в даному випадку, будуть органи та структури законодавчої, судової та виконавчої влад, а її декларативними формами — законодавчі та судові нормативно-правові акти.

На мою думку, тут має місце отождоження публічного адміністрування з державним правовим регулюванням. Але, насправді, така підміна термінів не є доцільною з точки зору державно-управлінської науки, адже,

все ж таки, напрями діяльності цих понять відрізняються.

В процесі аналізу характерних особливостей публічного адміністрування, Г. Райт [15, с. 143] у своєму науковому доробку зазначає, що його потрібно розглядати з погляду поділу на стадії генерування управлінських рішень. Такими стадіями автор вважає:

- виявлення проблеми;
- утвердження критеріїв оцінювання проблеми;
- визначення обмежень та пріоритетів критеріїв оцінювання проблеми;
- акумулювання необхідних інформаційних даних та фактів;
- формулювання та оцінювання альтернативних варіантів рішень;
- вибір найбільш ефективного варіанту ухвалення рішення.

На мою думку, дана класифікація стадій дещо неповна і не бере до уваги всі аспекти процесу прийняття управлінських рішень. Ключовим недоліком у такому підході вважаю певну розірваність стадій відповідно до поставленої цілі, яка, в свою чергу, і досягається за допомогою формування, утвердження та впровадження у життя управлінського рішення.

Досліджуючи наукову точку зору таких науковців, як: М. Альберт, М. Мескон та Ф. Хедоурі, можна прослідкувати за специфічними поділом процесу вироблення управлінського рішення на конкретні етапи:

- діагностування проблеми;
- визначення критеріїв та відповідних обмежень для процесу утвердження рішення;
- детермінування альтернативних управлінських рішень;

- оцінювання реалізації альтернатив;

- затвердження рішення.

Наведений дослідниками структурований поділ процесу формулювання та генерування управлінського рішення, на мою думку, розглядається як логічно прийнятний. Пріоритетом у такому підході буде конкретна деталізація визначення наявних взаємозв'язків та системна структуризація саме стадії діагностування проблеми.

Схоже бачення щодо процесу продукування управлінського рішення має Р. Дафт [13]. Автором визначено такі загальні етапи формування управлінського рішення як:

- усвідомлення необхідності прийняття рішення;
- проведення діагностики та випадкового аналізу;
- підбір варіантів прийняття управлінського рішення;
- оптимальний вибір найефективнішого варіанту.

Пропоную у ракурсі дослідження, також, розглянути дефініцію терміну “механізми публічного адміністрування” з точки зору зарубіжної наукової думки. На мою думку, механізм публічного адміністрування має регуляторний зміст, адже за його допомогою країна регулює відносно суспільства у різних сферах життєдіяльності.

На мою думку, найповніше зміст механізму розкривається Дж. Стігліцем [12] у функціональному аспекті, як регулятора між процесами виробництва матеріальних благ та їж споживанням.

З точки зору наукових поглядів Я. Кляйнера [16, с. 9], тлумачення

терміну “механізм публічного адміністрування” зводиться до комплексу штучно утворених засобів управління, які реалізують процес генерування науково обґрунтованого управлінського рішення, за допомогою якого досягається найефективніший ступінь його впровадження.

Можу частково погодитись з автором щодо такого визначення поняття та пропоную додати, що, на мою думку, механізм публічного адміністрування — це штучно утворений комплекс засобів впливу, відокремлених взаємодій між суб’єктом та об’єктом управлінської діяльності.

Також, з моєї точки зору, логічно буде розглядати таку дефініцію терміну, як складний системний комплекс поєднання логічних взаємозв’язків, конкретних процедур, який складається з багатьох взаємопов’язаних компонентів системи: політичних, економічних, організаційних, правових тощо.

Не можна не погодитись з думкою, що здійснення будь-яких функцій потребує відповідної послідовності дій, динамічного плину певних процесів. Таке трактування сутності механізму чітко прослідковується у науковому доробку А. Кульмана [17, с. 57]. Автор окреслює механізм як відповідну послідовність фактів, компонентами якої, одночасно, можуть бути як вхідні, так і вихідні факти, а, також, процес, що реалізується в інтервалах між ними.

Хочеться загострити увагу на тому, що механізми публічного адміністрування визначаються, також, як цілеспрямований односторонній вплив з його чітко окресленим напрямом (курсом).

Розглядаючи низку зарубіжних наукових досліджень державно-управлінської науки, можна прослідкувати за еволюцією термінології публічного адміністрування та механізму його реалізації, зокрема, у організаційно-правовому ракурсі.

Так, Г. Фердман [18, с. 3] робить наголос на дефініції терміну “організаційно-правовий механізм публічного адміністрування”, який розглядається як певний комплекс елементів управління, який має чітке підпорядкування, та забезпечує відповідний взаємозв’язок між керованою та управлінською системами за допомогою організованої сукупності інструментів, прийомів та засобів юридичного впливу.

У контексті даної роботи, використовуючи логічні умовиводи на основі аналізу вищезазначених досліджень, можна запропонувати своє бачення сутності категорії “організаційно-правовий механізм публічного адміністрування”. Рокрию його як офіційну діяльність державно-владних органів та недержавних інституцій, що регулюється загальновизначеними у державі правовими нормами та реалізується з метою ефективного розв’язання певної сукупності суперечливих питань для попередження, або ліквідації, суспільних проблем на благо соціуму.

Нажаль, можна констатувати той факт, що у світовій науці державного управління поняття безпеки розглядається не досить детально та не є цілком коректним. Еволюцію змісту даної категорії пропоную розглянути детальніше.

Процес осмислення проблем безпеки можна прослідкувати у перших

спробах держави об'єктивно оцінити зовнішні загрози навколишнього середовища. Сутність категорії “безпека” містить у собі лише відносний та смисловий зміст, якого вона набуває тільки у взаємозв'язку між певними об'єктами, або ж у конкретній сфері функціонування. Вона носить саме історичний характер і напряму пов'язана з різними областями та формами взаємодії у загальній системі правовідносин. Тому, протягом всього періоду існування людської раси, категорія “безпека” формувалась у більш сучасному значенні та набувала все нового змісту.

Яскравим прикладом важливості безпекових питань у будь-якому середовищі людського життя виступає ієрархічна піраміда потреб А. Маслоу [19, с. 24]. За допомогою такого схематичного розкриття структури потреб можна окреслити безпеку як одну із основоположних категорій в житті людства, за допомогою додержання умов якої, може відбуватись оптимальний розвиток суспільства та навіть його існування на планеті.

Глибоко вивчаючи теорію потреб А. Маслоу [20, с. 11], наглядним видається те, що в ієрархічній системі потреб основними аспектами після фізіологічних, виступає потреба у безпеці. У процесі життєдіяльності людства та функціонування соціально-економічної системи, домінуючим та одним із найвагоміших чинників є саме безпека.

На основі наукових концепцій відомих мислителів та філософів XV–XVIII століття [21], таких як: Т. Гоббс, Дж. Локк, Н. Макіавеллі, Ж.-Ж. Руссо, Б. Спіноза, змістовне визначення безпеки розглядалось як

відповідний стан людини, за умов досягнення якого реальна загроза була просто відсутня. У даному часовому проміжку, наукові дослідження продовжувались в області розробки концептуального змісту цього поняття.

Варто, також, зазначити, що у процесі становлення капіталізму, розвиток наукового бачення сутності безпеки знайшов свій початок у руслі природного права. Прихильником такого підходу був Т. Гоббс, який розкривав проблему безпеки у ракурсі власної теорії походження держави. Акцент у дослідженні автора ставився на те, що держава зобов'язана захищати права своїх громадян, в тому числі, і право на особисту і громадську безпеку.

У контексті наукових поглядів Й. Зонненфельса [22], визначення терміну “безпека” мало специфічний вигляд — певний стан, за якого реальна загроза відсутня для всіх без винятку об'єктів. Наприклад, для окремої людини — приватна та особиста безпека, а для конкретної країни — громадська безпека.

На основі вищезазначених дефініцій терміну, можна, у межах дослідження, запропонувати власне бачення терміну “безпека” — відповідний стан, що змістовно протиставляється стану фізичної або моральної небезпеки. Однією зі складових безпеки є особливі умови (політичні, матеріальні тощо) та розвинена система інституційних структур, які направлені на створення такої ситуації спокою, або відсутності небезпек.

Пріоритетним питанням у політиці та у науці, взагалі, визначення поняття безпеки стало після багаточисленних війн та революцій.

Результати наукових досліджень у галузі безпекових питань В. Парето, на мою думку, наразі, набувають великої ваги тому, що він перший застосував методологію аналізу впливу різноманітних факторів на досліджуваний процес та його розвиток. Особливістю такого підходу стало надання конкретних значень окремим факторам впливу, питома вага котрих визначається від мінімального до максимального ступенів.

У процесі еволюції, сутність поняття “безпека” логічно трансформувалось у визначення такого стану, в якому будь-який суб’єкт знаходиться у ситуації повної захищеності та не має реакції у відповідь на негативний вплив небажаних факторів. З такої точки зору, зарубіжні дослідники мають свій специфічний підхід до дефініції терміну “безпека”.

У науковому осмисленні Ж. Веделя, безпека визначається як конкретна діяльність, яка безпосередньо направлена на запобігання виникнення небезпечних ситуацій, які можуть загрожувати відповідними групам у суспільстві, або окремим індивідам. Сутність безпеки, у такому контексті, направлена на безпекові питання найрізноманітніших рівнів — від попередження державних заколотів, до запобігання нещасних випадків на виробництві, чи у звичайному житті.

Висновки. Обґрунтовано, що потреба у безпечному існуванні дає імпульс для забезпечення основних потреб, які, у свою чергу, направлені на збереження людського життя як унікальної форми існування. У процесі формування соціальної організації суспільства, життя було основною категорією і виступало засобом для

оцінювання рівня якості гарантування безпеки.

Запропоноване авторське бачення сутності безпеки людини, як об’єктивний стан та, одночасно, суб’єктивне відчуття захищеності індивіда, його прав і свобод у багатомірних напрямках (фізична, моральна, майнова, психологічна захищеність). Маю зазначити, що коли права і свободи людини надійно захищені, тоді вона повноцінно перебуває у безпеці. Тобто, людські права і свободи виступають безпосереднім гарантом абсолютного стану безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Ст. 3 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Андронов В. А., Домбровська С. М., Семків О. М., Назаренко В. Ю. Сучасний стан організаційно-правового забезпечення державного управління пожежною безпекою в Україні: монографія. Харків, 2014. С. 279.
3. Андриєнко М. В. Механізми державного управління пожежною безпекою в Україні: дис. ... з держ. упр. : 25.00.02. ІДУСЦЗ. К., 2015. 347 с.
4. Балябас В. Державне управління процесом становлення і розвитку пожежно-рятувальної служби України // Ефективність держ. упр. 2012. Вип. 30. С. 247–254.
5. Говорун С. В. Прогнозування непередбачуваних ризиків у державному управлінні системою забезпечення пожежної безпеки : сутність та методи / Становлення публічного адміністрування в Україні : матеріали VIII Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих учених / за заг. ред.

- С. О. Шевченка. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2017. 355 с.
6. *Ємельянов В. М., Петров П. П.* Державне управління пожежною та техногенною безпекою підприємств на початку організації їх господарської діяльності // Наук. пр.: наук.-метод. журн. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. Вип. 214. Т. 226. 124 с.
 7. *Мартин О. М.* Пожежна безпека – складова національної безпеки: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2017. 292 с.
 8. *Emma Dean, Taylor M. J., Francis H.* A Systemic Approach to Fire Prevention Support / Systemic Practice and Action Research 25 (5). October 2012. https://www.researchgate.net/publication/257664894_A_Systemic_Approach_to_Fire_Prevention_Support/link/58a1be42aca272046aafbdb6/download
 9. *Taylor M. J., Higgins E., Francis H., Jones M. and Appleton D.* (2015) Transforming fire prevention: a case study // Transforming government: policy, process and people, 9 (2). p. 223–236. <http://researchonline.ljmu.ac.uk/id/eprint/329/1/Fireprevtrans%202015%20accepted%20and%20for%20LJMU%20repository.pdf>
 10. *Говорун С. В.* Державне управління у сфері забезпечення пожежної безпеки в Україні: аспекти інституційного розвитку: дис. ... канд. наук з держ. управління (д-ра філософії) за спеціальністю 25.00.01 “Теорія та історія державного управління” (025 – Державне управління). Дніпропетров. регіональний ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. Дніпро, 2018. С. 315.
 11. *Фінкільштейн О. В.* Особливості застосування понять “державне управління” та “державне регулювання” у сфері вищої освіти [Електронний ресурс] // Актуальні проблеми держ. упр. 2015. № 1(47). С. 4. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2015-1/doc/1/08.pdf>
 12. *Дуков Д. Ф.* Напрями удосконалення механізмів державного управління інвестиціями в регіональний розвиток: дис. ... канд. наук з держ. упр. за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління (07 – Управління та адміністрування). Одес. регіональний ін-т держ. упр. НАДУ при Президентіві України. Одеса, 2018. С. 272.
 13. *Андрієнко М.* Обґрунтування складових процесу формування та реалізації управлінських рішень у сфері пожежної безпеки // Наук. зап. Ін-ту законодавства Верховної Ради України. 2015. № 2. С. 101–106. <http://instzak.rada.gov.ua/uploads/documents/31268.pdf>
 14. *Ткач Марія.* Державне регулювання та державне управління: співвідношення понять // Підприємництво, господарство і право. 2012. № 8 (200). С. 181.
 15. Розробка системи виконання і контролю прийняття та реалізації управлінських рішень / Є. Ф. Ячменьов, А. В. Антонов [Електронний ресурс] // Культура народів Причорномор'я. 2006. № 88. С. 143–148. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/36608/37-Yachmenyov.pdf>
 16. *Островерхова Н.* Теоретичні засади організаційних механізмів управління навчальним процесом (аналітичний аспект) [Електронний ресурс] // Теорія та методика управління освітою. 2012. № 9. С. 1–16. <http://lib.iitta.gov.ua/6531/1/27.pdf>
 17. *Андронов В. А., Домбровська С. М., Семків О. М., Назаренко В. Ю.* Сучасний стан організаційно-правового

- забезпечення державного управління пожежною безпекою в Україні: монографія. Харків, 2014. С. 279.
18. Назаренко В. Ю. Організаційно-правовий механізм державного управління пожежною безпекою в Україні [Електронний ресурс] // Теорія та практика держ. управління. Вип. 3 (42). С. 1–8. <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/2/14.pdf>
 19. Бригинець О. О. Правове забезпечення фінансової безпеки України: дис. ... д-ра юрид. наук 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Ірпінь, 2017. С. 464.
 20. Мартин О. М. Пожежна безпека як складник національної безпеки: концептуальні підходи до її визначення [Електронний ресурс] // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту С. 10–13. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/15_2_2017ua/4.pdf
 21. Національна та міжнародна безпека: сутність, типологія, пріоритети видання “Зовнішні справи”. [Електронний ресурс]. <https://uaforeignaffairs.com/uk/category/bezpeka/natsionalna-ta-mizhnarodna-bezpeka-sutnist-tipologiya-prioriteti>
 22. Романенко Є. О. Чаплай І. В. Сутність та особливості системи маркетингу послуг у механізмах державного управління // Актуальні проблеми економіки. 2016. № 12 (186). С. 81–89.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy : vid 28.06.1996 [Constitution of Ukraine from 28.06.1996]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
2. Andronov V. A., Dombrovska S. M., Semkiv O. M., Nazarenko V. Yu. (2014). *Suchasnyi stan orhanizatsiino-pravovoho zabezpechennia derzhavnoho upravlinnia pozhezhnoiu bezpekoiu v Ukraini* [Today condition of station-legal department, which manages the desired security in Ukraine]. Kharkiv [in Ukrainian].
3. Andriienko M. V. (2015). *Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia pozhezhnoiu bezpekoiu v Ukraini* [Mechanisms that govern safe security in Ukraine]. Doctor's thesis. Kyiv: IDUSTsZ [in Ukrainian].
4. Baliabas V. (2012). *Derzhavne upravlinnia protsesom stanovlennia i rozvytku pozhezhno-riativalnoi sluzhby Ukrainy* [State management of the process of formation and development of the fire and rescue service of Ukraine]. *Efektynist derzhavnoho upravlinnia – Efficiency of public administration*, 30, 247–254 [in Ukrainian].
5. Hovorun S. V. (2017). *Prohnozuvannia neperedbachuvanykh ryzykiv u derzhavnomu upravlinnia systemoiu zabezpechennia pozhezhnoi bezpeky : sutnist ta metody* [Forecasting of unforeseen risks in public administration of fire safety system: essence and methods]. S. O. Shevchenko (Eds.). *Stanozlennia publichnoho administruvannia v Ukraini – Formation of public administration in Ukraine : Proceedings of 8th All-Ukrainian interuniversity conference for students and young scientists.* (p. 22–26). Dnipropetrovsk: DRIDU NADU [in Ukrainian].
6. Yemelianov V. M., Petrov P. P. (2013). *Derzhavne upravlinnia pozhezhnoiu ta tekhnohennoiu bezpekoiu pidpriemstv na pochatku orhanizatsiinykh hospodarskoi diialnosti* [State control of fire and technological safety of enterprises at the beginning of the organization of their activity]. *Naukovi pratsi. Derzhavne upravlinnia – Scientific works. Public Administration*, 214(226), 7–10 [in Ukrainian].

7. Martyn O. M. (2017). *Pozhezhna bezpeka – skladova natsionalnoi bezpeky* [Fire safety – a component of national security]. Lviv: SPOLOM [in Ukrainian].
8. Dean E., Taylor M. J., Francis H. (2012). A Systemic Approach to Fire Prevention Support. *Systemic Practice and Action Research*, 25(5), 393–406. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/257664894_A_Systemic_Approach_to_Fire_Prevention_Support/link/58a1be42aca272046aafb6b6/download [in English].
9. Taylor M. J., Higgins E., Francis H., Jones M. and Appleton D. (2015). Transforming fire prevention: a case study. *Transforming government: policy, process and people*, 9(2), 223–236. Retrieved from <http://researchonline.ljmu.ac.uk/id/eprint/329/1/Fireprevtrans%202015%20accepted%20and%20for%20LJMU%20repository.pdf> [in English].
10. Hovorun S. V. (2018). Derzhavne upravlinnia u sferi zabezpechennia pozhezhnoi bezpeky v Ukraini: aspekty instytutsiinoho rozvytku [Public administration in the field of fire safety in Ukraine: aspects of institutional development]. *Candidate's thesis*. Dnipro: Dnipropetrovskiy rehionalnyi instytut derzhavnoho upravlinnia Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy [in Ukrainian].
11. Finkilshtein O. V. (2015). Osoblyvosti zastosuvannia poniat “derzhavne upravlinnia” ta “derzhavne rehuliuвання” u sferi vyshchoi osvity [Peculiarities of application of the concepts “public administration” and “state regulation” in the sphere of higher education]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia – Actual problems of public administration*, 1(47). Retrieved from <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2015-1/doc/1/08.pdf> [in Ukrainian].
12. Dukov D. F. (2018). Napriamy udoskonalennia mekhanizmiv derzhavnogo upravlinnia investytsiinykh v rehionalnyi rozvytok [Directions for improving the mechanisms of state management of investments in regional development]. *Candidate's thesis*. Odesa: Odeskyi rehionalnyi instytut derzhavnoho upravlinnia NADU pry Prezydentovi Ukrainy [in Ukrainian].
13. Andriienko M. (2015). Obgruntuvannia skladovykh protsesu formuvannia ta realizatsii upravlinskykh rishen u sferi pozhezhnoi bezpeky [Substantiation of components of the process of formation and implementation of management decisions in the field of fire safety]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy – Scientific Notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 2, 101–106. Retrieved from <http://instzak.rada.gov.ua/uploads/documents/31268.pdf> [in Ukrainian].
14. Tkach M. (2012). Derzhavne rehuliuвання ta derzhavne upravlinnia: spivvidnoshennia poniat [State regulation and public administration: the relationship between the concepts]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, Economy and Law*, 8(200), 110–114 [in Ukrainian].
15. Yachmenov Ye. F., Antonov A. V. (2006). Rozrobka systemy vykonannia i kontroliu pryiniattia ta realizatsii upravlinskykh rishen [Development of the system of implementation and control of adoption and implementation of management decisions]. *Kultura narodov Prychernomorja – Culture of the peoples of the Black Sea region*, 88, 143–148. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/36608/37-Yachmenyov.pdf> [in Ukrainian].

16. Ostroverkhova N. (2012). Teoretychni zasady orhanizatsiinykh mekhanizmiv upravlinnia navchalnym protsesom (analytychnyi aspekt) [Theoretical fundamentals of organizational mechanisms of learning process management (analytical aspect)]. *Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitu – Theory and methods of education management*, 9, 1–16. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/6531/1/27.pdf> [in Ukrainian].
17. Andronov V. A., Dombrovska S. M., Semkiv O. M., Nazarenko V. Yu. (2014). *Suchasnyi stan orhanizatsiino-pravovoho zabezpechennia derzhavnoho upravlinnia pozhezhnoi bezpekoiu v Ukraini* [The current state of organizational and legal support of state management of fire safety in Ukraine]. Kharkiv [in Ukrainian].
18. Nazarenko V. Yu. (2013). Orhanizatsiino-pravovyi mekhanizm derzhavnoho upravlinnia pozhezhnoi bezpekoiu v Ukraini [Organizational and legal mechanism of state fire safety management in Ukraine]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia – Theory and practice of public administration*, 3(42), 1–8. Retrieved from <http://www.kb-uapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/2/14.pdf> [in Ukrainian].
19. Bryhinets O. O. (2017). Pravove zabezpechennia finansovoi bezpeky Ukrainy [Legal support of financial security of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Irpin: Universytet derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [in Ukrainian].
20. Martyn O. M. (2017). Pozhezhna bezpeka yak skladnyk natsionalnoi bezpeky: kontseptualni pidkhody do yii vyznachennia [Fire safety as a component of national security: conceptual approaches to its definition]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific herald of the Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*, 15(2), 10–13. Retrieved from http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/15_2_2017ua/4.pdf [in Ukrainian].
21. Natsionalna ta mizhnarodna bezpeka: sutnist, typolohiia, priorytety vydannia “Zovnishni spravy” [National and international security: essence, typology, priorities of the publication “Foreign Affairs”]. (n.d.). *uaforeignaffairs.com*. Retrieved from <https://uaforeignaffairs.com/uk/category/bezpeka/natsionalna-ta-mizhnarodna-bezpeka-sutnist-tipologiya-prioriteti> [in Ukrainian].
22. Romanenko Ye. O., Chaplai I. V. (2016). Sutnist ta osoblyvosti systemy marketynhu posluh u mekhanizмах derzhavnoho upravlinnia [Essence and features of the service marketing system in the mechanisms of public administration]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of economy*, 12(186), 81–89 [in Ukrainian].